

3. European reference framework (annex, 2006). Príloha k odporúčanju Európskeho parlamentu a Rady z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie [online]. [2013-01-22]. Available on the Internet < http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/11-learning/key-comp_sk.pdf>.

Summary

In this paper we want to draw our attention to the requirements for the modernization and improvement of foreign language education using the interactive whiteboard and audio-visual teaching techniques. The paper also presents the advantages of interactive language learning in the classroom which can contribute to better linking theory and practice for future profession.

УДК 8111.111'271.16

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Кравець О.В.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Останнім часом у вищих навчальних закладах відбувається інтенсифікація процесу навчання іноземних мов шляхом впровадження різноманітних технологій навчання, що забезпечує свободу вибору студентів щодо форм і методів навчання. Великий потік інформації вимагає застосування таких методів навчання іноземних мов, які дозволяють у стислі строки надати студентам досить ґрунтовних знань, забезпечити високий рівень опанування та закріплення матеріалу на практиці.

Мова є невід'ємною частиною цивілізації і культури кожного суспільства. В ній віддзеркалюються всілякі відмінності в способі бачення позамовної дійсності, а також норми і зразки збереження. Тому в процесі учіння і навчання іноземних мов відбувається конфронтація однаково як мовних систем так і культур, що репрезентуються різними цивілізаціями.

Методи, що розвивалися протягом віків, мали фундаментальний вплив на моделювання процесу навчання і учіння іноземних мов, проте

відрізнялися між собою в принциповий спосіб. Однак ці методи найчастіше розвивалися окремо від контекстів їх використання.

Планування курсу з вивчення іноземної мови включає необхідність вибору методу навчання. На сьогоднішній день на практиці навчання іноземних мов в технічних університетах є поширеним когнітивно-комунікативний метод навчання англійської мови.

Особливо актуальною в сучасній методиці стає проблема навчання іноземної мови як засобу спілкування. Однак, традиційні методи навчання за комунікативною методикою не дають вагомих позитивних результатів. Студенти на початковому етапі навчання іноземної мови мають занижений рівень розвитку слухового диференційного відчуття, що порушує сприйняття звукового образу слів. Половина студентів не вміє прогнозувати лексичний матеріал під час побудови власних висловлювань, не вміє асоціювати словесні пари тематично пов'язаних слів, вірно кодувати та декодувати словниковий матеріал. Це призводить до невміння відображати потрібну кількість фактів, висловлюватися логічно та грамотно, спонтанно підтримувати розмову або вести дискусію. Саме когнітивний підхід у навчанні зможе зробити комунікативну методику більш динамічною і надасть новий імпульс для поновлення методичної думки.

Мета даної статті полягає у розгляді когнітивного підходу при вивченні іноземної мови у вищих навчальних закладах.

Проблемою когнітивного підходу у навчанні іноземної мови займалися багато методистів та лінгвістів. Сучасні модифікації комунікативного підходу до навчання іноземних мов одержали найбільш послідовне теоретичне обґрунтування в лінгвістико-дидактичній комунікативно-когнітивній парадигмі. У теперішній час відбувається подальша теоретична розробка і практична реалізація когнітивно-комунікативного підходу до навчання професійно-орієнтованої іноземної мови в моделях навчання різних видів мовленнєвої діяльності: читання, аудіювання, писемного мовлення, усного мовлення. У процесі становлення перебуває й система часткових методичних принципів комунікативного підходу, так само як і трактування в рамках підходу загально дидактичних та лінгвістико-дидактичних принципів [2, 67].

“Когнітивний” (від лат. *cognitio* – знання, пізнання) підхід формально пов'язується з опублікованою в 1967 році У. Найсером програмною роботою “Когнітивна психологія”. У своїй роботі У. Найсер запропонував провести аналіз розумової діяльності за допомогою експериментальних методик психології та фізіології, з метою обґрунтування необхідності врахування специфіки психічних процесів для підвищення ефективності інтелектуальної роботи людини [5, 24].

Когнітивний підхід в своїх роботах розвиває С. Шатілов. Він запропонував комунікативно-когнітивну та культурно-країнознавчу концепцію викладання іноземних мов. Комунікативний компонент цієї

концепції автор розглядає через технології навчання, які повинні забезпечувати інтерактивне, особистісно-мотиваційне спілкування студентів на занятті з іноземної мови. Когнітивний компонент передбачає усвідомлене засвоєння студентами культурно-країнознавчих відомостей та мовного матеріалу. На думку С. Шатілова та його послідовників, когнітивно-комунікативне навчання іноземних мов дає змогу найбільш повно реалізувати освітньо-виховний потенціал предмета [7, 45].

Інтерес до когнітивно-комунікативного навчання іноземних мов поступово зростає. Проблема навчання іноземних мов розглядається не як навчання власне лінгвістичних знань, а як трансляція знань про світ. Розглядаючи когнітивний аспект оволодіння іноземною мовою, Є. Зонтова підкреслює, що опановуючи іноземну мову, ми одночасно засвоюємо властивий відповідному народу образ світу, те чи інше бачення світу через призму національної культури, одним із важливіших компонентів якої є мова. На думку Є. Зонтова, основне завдання оволодіння іноземною мовою в когнітивному аспекті полягає в тому, щоб навчитися здійснювати орієнтування так, як це робить носій мови [4, 82].

Варто також зазначити, що когнітивний підхід до навчання заснований не тільки на когнітивній психології, він також базується на принципі свідомості у викладанні й на теорії соціоконструктивізму, згідно з якою студент є активним учасником процесу навчання, а не об'єктом навчальної діяльності викладача.

Навички зрілого читання іншомовних текстів можуть бути розвинені вже на початковому етапі вивчення іноземної мови у немовному ВНЗ, якщо використовувати когнітивно-комунікативну методику, побудовану на психокогнітивній моделі декодування інформації за принципом “зверху-вниз”, від більш високого рівня (фонові знання, очікування читача) до розпізнавання лексико-граматичних форм. Р. Сосло виділяє п'ять ключових понять, що характеризують когнітивний підхід до навчання читання в цілому: схеми, інтерактивність, значеннєва обробка тексту, набір читацьких стратегій, метакогнітивна усвідомленість [6, 53].

Ефективність когнітивно-комунікативної методики навчання читання забезпечується комплексом вправ, у якому враховуються індивідуально-особистісні характеристики, когнітивні стилі та стратегії студентів. За допомогою когнітивно-комунікативної методики навчання читання іноземною мовою можна скоротити шлях оволодіння великим об'ємом професійно-орієнтованої іншомовної інформації, яка необхідна студенту нефілологічного ВНЗ, а також покращити швидкість та якість її вилучення для подальшого використання [1, 78].

Вміння анотувати професійно-орієнтовані тексти є однією з вимог Програми з англійської мови для професійного спілкування, згідно з якою навчання анотуванню (на рідній та іноземній мовах) повинно бути спрямоване на вироблення навичок та вмінь оформлення отриманої

інформації. До найбільш вагомих принципів комунікативно-когнітивного підходу відносяться: принцип цілісного сприйняття тексту; принцип функціональності; принцип професійної орієнтації та тематичної серійності; принцип інтегративної мовленнєвої діяльності; принцип системності; принцип формування стратегій навчальної діяльності.

Основним методичним принципом при навчанні анотуванню вважається принцип цілісного сприйняття тексту. Когнітивна психологія доводить, що сприймати інформацію легше, якщо студент уявляє, що саме він буде вивчати. Тому при когнітивно-комунікативному підході аналіз починається з тексту в цілому і спрямований на виявлення його макроструктури, яка матеріалізується студентами текстовою матрицею. Після того, як складена текстова матриця, починається робота з його лексико-граматичними одиницями, що спонукає студентів до мовної здогадки на основі контексту.

Принцип функціональності виявляє ту функцію, яку виконує текст в рамках мовленнєвої діяльності в якості складової частини. При анотуванні професійних текстів дуже важливо, щоб сприйняття тексту йшло “ від функцій (змісту) – до засобів ”, враховуючи як розуміння функції, яка ним використовується в акті комунікації, так і жанрово-стилістичну спрямованість тексту [3,23].

Принцип системності відображає два аспекти: системність когнітивних процесів – запам'ятовування і забування та системність методичну, яка стосується процесу навчання. Спочатку визначається кінцевий продукт (мета), а потім завдання, які приведуть до кінцевого результату.

Принцип інтегративності мовленнєвих видів діяльності, тобто взаємозв'язане формування навичок писемного мовлення, формує і закріплює лексико-термінологічну систему професійного реєстру студентів.

Для навчання анотуванню професійних текстів виділяють наступні навчальні стратегії: визначення функціонального типу тексту, пошук інформативних складових, складання текстової матриці та формування концепту тексту. Комунікативні стратегії – це узагальнення інформації в формі анотації і критичне розуміння тексту [3, 23].

Когнітивний підхід до навчання іншомовної лексики полягає у визначенні механізмів переробки лексичної інформації з одного боку та шляхів засвоєння і збереження нової лексичної інформації з іншого боку. Методична доцільність когнітивного підходу полягає в організації активної мовленнєво-мислиннєвої діяльності студентів у процесі навчання їх іншомовної фахової лексики.

Література

1. Гін А. О. Прийоми педагогічної техніки. Вільний вибір. Відкритість. Діяльність. Ідеальність. - Луганськ: Навчальна книга, 2004. - 275 с.
2. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ: Монографія / Г.В. Барабанова. – К.: Фірма “Інкос”, 2007. – 315 с.
3. Житник Б.О. Методичний poradник: форми і методи навчання. - Харків: Основа, 2005. - С.23.
4. Зонтова С.Є. Когнітивний підхід до навчання іншомовної лексики / С.Є. Зонтова // Проблеми сучасної педагогічної освіти: Зб. наук. праць. – Ялта: РВВ КГУ, 2005. – Вип. 8, ч. 2. – С. 89–93.
5. Найссер У. Познание и реальность. — Москва: Прогресс, 1981.—232с.
6. Солсо Р. Когнитивная психология / Р. Солсо. – Питер, 2006. – 588 с.
7. Шатилов С.Ф. Учебное пособие для студентов педагогических вузов. — Москва: Просвещение, 1986. – 223с.

Summary

The interest to cognitive-communicative method of teaching foreign language gradually increases. Especially urgent in modern methodology is the problem of teaching of foreign language as means of communication. However, traditional methods of teaching don't give positive results. Students on the initial stage of learning foreign languages have understated level of development of auditory differential feeling that violates perception of sound character of words.

“Cognitive” (Latin cognition – knowledge, perception) is the approach that is connected with the program work “Cognitive Psychology” that was published by W. Nicer in 1967.

The cognitive approach to teaching foreign vocabulary consists in defining the mechanisms that remake the information on the one hand and the ways of learning and keeping in mind new lexical vocabulary on the other hand.